

GRASS CEILING

D6.9

Practice abstracts
batch n.2
Lietuva

Lietuva

Lietuvos gyvoji laboratorija: moterų ūkininkų vaidmuo diegiant inovacijas tvariame ir smulkiame ūkyje

Įvadas

Lietuvos gyvoji laboratorija (GL) buvo įgyvendinta skirtinguose šalies regionuose, siekiant padėti aštuonioms moterims ūkininkėms plėtoti ir diegti inovacijas jų ūkiuose bei versluose. Dalyvės atstovavo įvairioms žemės ūkio ir perdirbimo veikloms – nuo daržininkystės ir bitininkystės iki grybų auginimo, žolelių produktų gamybos bei kulinarinio paveldo puoselėjimo.

Ši santrauka pristato pagrindinius gyvosios laboratorijos rezultatus, sutelkiant dėmesį į tai, kaip dalyvės stiprino savo, kaip novatorių, tapatybę, bendradarbiavo su įvairiais suinteresuotais veikėjais bei kūrė kolektyvinio mokymosi ir bendradarbiavimo procesus, kurie išryškėjo projekto metu.

Tyrimo rezultatai ir įžvalgos

Gyvosios laboratorijos sudėtis ir organizavimas

Lietuvos GL subūrė aštuonias kaimo moteris iš skirtingų šalies regionų, atstovaujančias labai įvairioms veikloms – nuo ekologiško daržininkystės, bitininkystės ir šitakių auginimo iki žolelių mišinių, žvakių gamybos, kulinarinio paveldo elementų bei rankų darbo pridėtinės vertės produktų kūrimo. Dalyvės labai skyrėsi amžiumi, patirtimi, išsilavinimu ir ūkių dydžiu – nuo pradedančiųjų iki patyrusių verslininkių, turinčių įsitvirtinusius prekių ženklus. Jas vienijo bendra motyvacija tobulinti savo veiklą, kurti naujus produktus ir stiprinti savo vaidmenį vietos bendruomenėje.

GL veiklos apėmė grupines diskusijas, praktinius užsiėmimus bei temines konsultacijas, pritaikytas dalyvių išreikštiems poreikiams. Gyvi susitikimai buvo ypač vertinami už pasitikėjimo kūrimą, tarpusavio mokymąsi ir atvirą dialogą. Lankstus, į dalyvės orientuotas požiūris leido susitikimus pritaikyti prie realių moterų poreikių, o nuolatinė komunikacija internetu užtikrino tęstinumą ir bendradarbiavimą net ir už formalių susitikimų ribų.

Inovacijų procesas ir pastebėti pokyčiai

Projekto pradžioje moterys buvo labai skirtinguose inovacijų diegimo etapuose – kai kurios tik formavo idėjas, o kitos jau testavo ar komercializavo naujus produktus. GL tapo šių procesų katalizatoriumi – suteikė kryptį, struktūrą ir palaikančią aplinką inovacijų kūrimui bei įgyvendinimui. Mokymai ir mentorystės sesijos buvo organizuojamos pagal inovacijų kūrimo etapus, suteikiant praktinių patarimų, kurie padėjo dalyvėms greičiau ir drąsiau priimti sprendimus. Per šį bendradarbiavimą ir iteratyvumą paremtą procesą net ir tos dalyvės, kurios iš pradžių skeptiškai vertino tam tikrus įrankius ar metodus, pradėjo eksperimentuoti, prisitaikyti ir taikyti naujus sprendimus.

Ši patirtis skatino didesnį atvirumą, kūrybiškumą ir drąsą imtis iniciatyvos – savybes, kurios tapo akivaizdžios jų kasdienėje veikloje ir verslo praktikoje.

Sąveika su suinteresuotosiomis šalimis

Suinteresuotųjų šalių įtraukimas į GL veiklą vyko įvairiomis ir viena kitą papildančiomis formomis. Ekspertai buvo kviečiami atsižvelgiant į moterų dalyvių išreikštus poreikius, apimančius tokias temas kaip skaitmeninės technologijos, verslo plėtra, viešasis matomumas ir lyderystė agromaisto sektoriuje. Kai kurie susitikimai buvo integruoti į platesnius nacionalinius ar regioninius renginius, leidžiančius dalyvėms užmegzti ryšius su viešosiomis institucijomis, politikos formuotojais ir inovacijų tinklais. Kiti susitikimai įtraukdavo vietos veikėjus – bendruomeninių iniciatyvų ir asociacijų atstovus, kurie dalijosi praktinėmis įžvalgomis, kaip aktyvinti vietos išteklius ir skatinti bendradarbiavimą kaimo vietovėse. Mokslo ir tyrimų ekspertai taip pat prisidėjo siejant praktiką su teorija ir skatindami kritinį požiūrį į lyčių lygybės, inovacijų ir tvarumo klausimus. Šis lankstus, pagal poreikius orientuotas požiūris sudarė sąlygas prasmingiems mainams tarp moterų ir ekspertų, išplėtė jų profesinius tinklus, sustiprino pasitikėjimą savimi ir praplėtė supratimą apie kaimo plėtros galimybes.

Požiūriai ir bendras mokymasis

Lietuvos GL moterims ūkininkėms tapo nauja ir transformuojančia mokymosi erdve. Daugumai dalyvių tai buvo pirmas kartas, kai jos dalyvavo struktūruotame inovacijų procese žemės ūkio srityje. GL formatas pasirodė esąs veiksmingas įrankis, skatinantis refleksiją, kūrybiškumą ir bendradarbiavimą, padedantis moterims atpažinti savo pačių gebėjimą diegti inovacijas bei pažvelgti į savo ūkinę veiklą iš naujos perspektyvos.

Moterims ypač svarbus buvo bendruomeniškumo jausmas, patirties mainai ir galimybė aptarti savo iššūkius saugioje ir palaikančioje aplinkoje. Jos pabrėžė, kad ekspertų konsultacijos ir diskusijos su bendražygėmis padėjo įveikti abejones ir paskatino imtis konkrečių veiksmų jų inovacijų keliuose. Dalyvės išreiškė stiprų norą tęsti bendradarbiavimo tinklą, susiformavusį projekto metu. Tokio tinklo tęstinumas leistų dalytis žiniomis, stiprinti bendradarbiavimą ir toliau skleisti inovacijas įvairiuose Lietuvos kaimo kontekstuose.

Išvados

Lietuvos atvejis patvirtina, kad GL metodas yra veiksmingas ir novatoriškas įrankis, padedantis skatinti moterų verslumą ir inovacijas žemės ūkyje. Šis metodas sukūrė lanksčią, įtraukią ir praktiškai grįstą aplinką, kuri skatino refleksiją, eksperimentavimą ir bendradarbiavimą tarp moterų ūkininkių, esančių skirtinguose inovacijų diegimo etapuose. Dalyvavę ekspertai atliko svarbų vaidmenį palaikant motyvaciją ir stiprinant pasitikėjimą savimi. Patirtis taip pat atskleidė poreikį ilgalaikėms, kontekstui jautrioms paramos sistemoms, kurios derintų technines konsultacijas, mentorystę ir tinklaveiką. Dalyvės pabrėžė darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo bei geresnio paslaugų prieinamumo kaimo vietovėse svarbą. Moterų institucinės atstovybės stiprinimas žemės ūkio sprendimų priėmimo procesuose ir gyvosios laboratorijos metu sukurto tinklo tęstinumas būtų lemiami siekiant užtikrinti moterų vadovaujamų inovacijų tvarumą ir ilgalaikį poveikį Lietuvos kaimo plėtrai.

Vieta:

Lietuva

Kontaktai:

Vida Dabkienė, Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas
(vida.dabkiene@ekvi.lt)

Daugiau informacijos galite rasti:

<https://www.grassceiling.eu/living-labs/lithuania-lt/>

Paminėjimai žiniasklaidoje:

LSMC EKVI tinklalapio naujienos – <https://www.ekvi.lt/naujienos>

LSMC EKVI „Facebook“ paskyra –

https://www.facebook.com/profile.php?id=61564715920278&locale=lt_LT

AgriFood Lithuania „Facebook“ paskyra –

https://www.facebook.com/AgriFood.lt?locale=lt_LT

Straipsniai žurnale „Mano Ūkis“ (Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos leidinys):
„Moteryų vaidmuo Europos šalių žemės ūkyje“ (2024/02) – pristatytas moters novatorės Linos Vyšniauskaitės atvejis

<https://manoukis.lt/mano-ukis-zurnalas/2024/02/moteru-vaidmuo-europos-saliu-zemes-ukyje/>

„Bitininkystė Lietuvoje atgimsta“ (2025/07) – pristatytas moters novatorės Justės Jankauskienės atvejis.

<https://manoukis.lt/mano-ukis-zurnalas/2025/07/bitininkyste-lietuvoje-atgimsta/>

„Nuo lysvės iki lentynos“ (2025/08) – pristatytas moters novatorės Rasos Prusakovos atvejis.

<https://manoukis.lt/mano-ukis-zurnalas/2025/08/nuo-lysves-iki-lentynos/>

Radijo interviu su gyvosios laboratorijos dalyvėmis:

„Moterys žemės ūkio versle: balansavimas tarp šeimos ir verslo poreikių“ (2024)

<https://www.lrt.lt/radioteka/irasas/2000378365/moterys-zemes-ukio-versle-balansavimas-tarp-seimos-ir-verslo-poreikiu>

Mokslinė publikacija:

Dabkienė, V.; Šikšnelytė-Butkienė, I.; Štreimikienė, D.; Šapolaitė, V.; Baležentis, T. (2025).

From Glass to Grass Ceiling: Addressing Gender Barriers in Agricultural Innovation.

Technological Forecasting and Social Change (Elsevier), 212, 123957. DOI:

10.1016/j.techfore.2024.123957, poskyriai 4.2–4.3.

Funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Research Executive Agency (REA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.